

VSEBINA

Drugi, spremenjeni in dopolnjeni izdaji na pot	16
Povzetek	17
Summary: Transport Law: Contracts of Carriage of Goods, Passengers and Baggage	21
Prvo poglavje	
TEMELJNE ZNAČILNOSTI PREVOZNEGA PRAVA	25
1. Opredelitev prevoznega prava	27
1.1. Definicija prevoznega prava	27
1.2. Značilnosti prevoznega prava	30
2. Poenotenje (unifikacija) prava	31
3. Poenotenje prevoznega prava	34
3.1. Pomorsko pravo	34
3.2. Letalsko pravo	38
3.3. Železniško pravo	39
3.4. Cestno pravo	40
3.5. Multimodalno pravo	41
4. Poenotenje prevoznega prava v Evropski uniji	42
5. Prihodnost prevoznega prava	43
Povzetek	45
Ključni pojmi	46
Vprašanja za ponavljanje snovi	47
Drugo poglavje	
SPLOŠNO O PREVOZNI POGODBI	49
1. Splošne značilnosti prevozne pogodbe	53
2. Pravni viri	55

3. Vrste prevoznih pogodb	56
4. Pogodba o prevozu tovora (stvari)	59
4.1. Vsebina pogodbe	59
4.2. Pošiljateljeva dolžnost, da prevoznika seznanj z relevantnimi podatki	59
4.3. Tovorni (vozni) list	60
4.4. Razmerje med pošiljateljem in prevoznikom	62
4.4.1. Pakiranje	62
4.4.2. Plačilo za prevoz in stroški, povezani s prevozom	64
4.4.3. Razpolaganje s tovorom	64
4.4.4. Prevozna smer	65
4.4.5. Ovire pri prevozu	65
4.4.6. Plačilo pri prekinitvi prevoza	65
4.4.7. Če tovor ne more biti izročen	65
4.4.8. Odgovornost prevoznika do pošiljatelja pri povzetju	66
4.5. Razmerje med prevoznikom in prejemnikom	66
4.5.1. Obvestilo o prispetju tovora in izročitev tovora	66
4.5.2. Prejemnikova pravica do tovora	66
4.6. Prevoznikova odgovornost za izgubo, poškodbo in zamudo tovora ter odgovornost za pomočnike	68
4.6.1. Odgovornost za izgubo ali poškodbo tovora	68
4.6.2. Odgovornost za zamudo	70
4.6.3. Odgovornost za (izpolnitvene) pomočnike	70
4.6.4. Zastaranje	71
4.7. Udeležba več prevoznikov pri prevozu tovora	71
4.8. Prevoznikova zastavna pravica	72
5. Pogodba o prevozu potnikov (oseb)	73
5.1. Bistvo pogodbe	73
5.2. Odgovornost prevoznika za zamudo	74
5.3. Odgovornost prevoznika v primeru okvare zdravja, poškodbe ali smrti potnika	74
5.4. Odgovornost prevoznika za (registrirano) prtljago in druge stvari (ročno prtljago)	74
5.5. Zastaranje	75
Povzetek	76
Ključni pojmi	77
Vprašanja za ponavljanje snovi	78
Tretje poglavje	
POMORSKI PREVOZI	79
1. Splošno o pomorskem pravu	83
1.1. Pojem pomorskega prava	83
1.2. Razlika med pomorskim pravom in pravom morja (pomorskim mednarodnim pravom)	85
1.3. Razvoj pomorskega prava na Slovenskem	87

2. Viri pomorskega prava	88
3. Pojem in vrste pogodb o izkoriščanju ladij	89
4. Mednarodne pomorske prevozne konvencije	91
4.1. Haaška pravila (1924)	91
4.2. Haaško-visbijska pravila (1968)	92
4.3. Protokol SDR k Haaško-visbijskim pravilom (1979)	93
4.4. Hamburška pravila (1978)	93
4.4.1. Uvod	93
4.4.2. Ozadje Hamburških pravil	94
4.4.3. Uporaba Hamburških pravil	94
4.4.4. Odgovornost za dejanskega prevoznika	95
4.4.5. Temelji prevoznikove odgovornosti	95
4.4.6. Pristojnost sodišč in arbitraž	96
4.4.7. Jamčevalna pisma	96
4.4.8. Omejitev prevoznikove odgovornosti	97
4.4.9. Škoda zaradi zamude	97
4.4.10. Izguba pravice do omejitve odgovornosti	97
4.4.11. Prevoz nevarnega tovora	97
4.4.12. Zastaranje	98
4.5. Atenska konvencija (1974, 1976, 1990, 2002)	98
4.6. Katere pomorske prevozne konvencije obvezujejo Slovenijo?	100
5. Pogodbe o prevozu tovora (stvari, blaga)	100
5.1. Pojem in vrste	100
5.2. Prevozniške pogodbe	100
5.3. Ladjarske pogodbe	101
5.3.1. Splošno o ladjarskih pogodbah	101
5.3.2. Ladjarska pogodba za eno ali več potovanj	102
5.3.3. Ladjarska pogodba za določen čas	106
5.3.4. Podladjarska pogodba	107
5.4. Izvajanje pogodb o prevozu tovora	107
5.4.1. Uvod	107
5.4.2. Ladja	107
5.4.3. Vkrcevanje tovora	108
5.4.4. Čas vkrcevanja	110
5.4.5. Prevozne listine	112
5.4.5.1. Nakladnica	112
5.4.5.2. Tovorni list	118
5.4.6. Potovanje	119
5.4.7. Izročitev tovora prejemniku	120
5.4.8. Odgovornost ladjarja	121
5.4.8.1. Splošno	121
5.4.8.2. Prevoz tovora »z napako«	123
5.4.8.3. Omejitev ladjarjeve odgovornosti	124
5.4.8.4. Višina škode	125
5.4.8.5. Odgovornost (izpolnitvenih) pomočnikov	125
5.4.9. Voznina	126

5.4.10. Zakonske zastavne pravice (privilegiji) na vkrcanem tovoru	128
5.4.11. Prenehanje pogodbe	128
5.4.12. Zastaranje terjatev	129
5.4.13. Ponovitev ali skok v prakso: kako izterjati odškodnino za poškodovan pomorski tovor	130
5.4.13.1. Uvod	130
5.4.13.2. Notificiranje škode	130
5.4.13.3. Razumevanje dejanskega stanja	131
5.4.13.4. Pravni viri	131
5.4.13.5. Mirno ali agresivno reševanje spora	132
5.4.13.6. Vložitev tožbe in dokazno breme	132
5.4.13.7. Dokazovanje pogodbenega ali zunajpogodbenega razmerja	133
5.4.13.8. Dokazovanje nastanka škode v prevoznikovi sferi	134
5.4.13.9. Obseg škode oziroma višina zahtevka (quantum)	134
5.4.13.10. Prevoznikov zagovor	134
6. Prevoz potnikov in prtljage	136
6.1. Pojem pogodbe o prevozu potnikov in prtljage po morju	136
6.2. Vozovnica in prtljažnica	137
6.3. Primeri neuspelega potovanja	139
6.4. Odgovornost ladjarja	140
6.5. Omejitev odgovornosti	141
6.6. Nekatere posebne določbe glede škode na prtljagi	142
6.7. Zastaranje terjatev	142
7. Vlečenje in potiskanje	143
7.1. Pojem pogodbe o vlečenju (vleki)	143
7.2. Vsebina pogodbe	145
7.3. Zastaranje terjatev	146
8. Drugi plovni posli	146
9. Prevoz, pri katerem sodeluje več prevoznikov	147
9.1. Splošno	147
9.2. Direktni prevoz	147
9.3. Multimodalni prevoz tovora	148
10. Zakup ladje	149
10.1. Pojem in vrste zakupa	149
10.2. Vsebina pogodbe	149
10.3. Zastaranje	151
11. Kolizije zakonov	152
11.1. Splošno	152
11.2. Tetleyjeva metodologija reševanja kolizij	152
11.3. Katero pravo se uporabi pri pomorskih pogodbah?	153
Povzetek	154
Ključni pojmi	155
Vprašanja za ponavljanje snovi	156

Četrto poglavje

LETALSKI PREVOZI	160
1. Pojem in viri letalskega prava	163
2. Nekateri pomembnejši mednarodni letalski (obligacijski) sporazumi	163
2.1. Varšavska konvencija (1929)	163
2.2. Konvencija o priznanju pravic na letalu (1948)	163
2.3. Konvencija o škodi, ki jo tuja letala povzročijo tretjim osebam na zemlji (tleh) (1952, 1978)	164
2.4. Haaški protokol (1955)	164
2.5. Guadalajarska konvencija (1961)	164
2.6. Gvatemalski protokol (1971)	164
2.7. Montrealski protokoli št. 1, 2, 3 in 4 (1975)	165
2.8. Nastanek Montrealske konvencije (1999)	165
2.8.1. Nevladna prizadevanja	165
2.8.2. Uredba (ES) št. 2027/97 o odgovornosti letalskih prevoznikov v zvezi z letalskim prevozom potnikov in njihove prtljage	167
2.8.3. Montrealska konvencija	170
2.9. Mednarodno (obligacijsko) letalsko pravo, ki velja v Sloveniji	170
3. Vrste letalskih prevoznih pogodb	170
4. Pogodbe o prevozu potnikov in prtljage	172
4.1. Prevoz potnikov	172
4.1.1. Vrste »potniških« prevoznih pogodb	172
4.1.2. Nekoliko več o letalskih čarterjih	174
4.1.3. Dejanski prevoznik	175
4.1.4. Letalska vozovnica	176
4.1.5. Odstop od pogodbe	177
4.1.6. Zavrnitev vkrcanja, odpoved leta in zamuda leta	177
4.1.7. Pravica do odškodnine za zavrnitev vkrcanja, odpoved leta ali zamudo leta	179
4.1.8. Pravica do povračila stroškov ali spremembe poti	179
4.1.9. Prekinitev potovanja	180
4.1.10. Odgovornost prevoznika	180
4.1.10.1. Odgovornost za smrt, okvaro zdravja ali poškodbo potnika	180
4.1.10.2. Odgovornost za drugo škodo, ki jo utрпи potnik	182
4.2. Prevoz prtljage	183
4.2.1. Ročna prtljaga	183
4.2.2. Registrirana prtljaga	185
4.3. Zastaranje terjatev	186
5. Pogodbe o prevozu tovora	187
5.1. Vrste »tovornih« prevoznih pogodb	187
5.2. Določanje količine tovora in sprememba tovora	187
5.3. Razmerje med naročnikom, pošiljateljem in prevoznikom	187
5.4. Smiselna uporaba nekaterih zakonskih določb, ki urejajo pogodbo o prevozu potnikov	188

5.5. Letalski tovorni list	188
5.6. Odgovornost pošiljatelja	192
5.7. Izvršitev prevoza	192
5.8. Pravica razpolaganja s tovorom	194
5.9. Izročitev tovora	195
5.10. Prevoznina	196
5.11. Pridržna pravica, zakonska zastavna pravica	197
5.12. Prevoznikova odgovornost	198
5.13. Zastaranje terjatev	200
6. Prevoz, pri katerem sodeluje več prevoznikov	200
6.1. Vrste »večprevozniških« pogodb	200
6.2. Zaporedni prevoz	200
6.3. Multimodalni prevoz tovora	201
7. Pogodba o zakupu letala	201
7.1. Definicija	201
7.2. Obveznosti lastnika letala	204
7.3. Obveznosti zakupnika	205
7.4. Prenehanje zakupne pogodbe	205
7.5. Zastaranje terjatev	205
8. Pogodba o posebni storitvi z letalom	205
8.1. Opredelitev pogodbe	205
8.2. Odgovornost podjemnika	206
8.3. Zastaranje terjatev	206
9. Sprejem in odprava potnikov, prtljage in tovora	207
9.1. Vrste poslov o sprejemu in odpravi potnikov, prtljage in tovora	207
9.2. Posebna pogodba z izvajalcem	207
9.3. Zastaranje terjatev	208
10. Kolizije zakonov	208
Povzetek	210
Ključni pojmi	211
Vprašanja za ponavljanje snovi	212
Peto poglavje	
ŽELEZNIŠKI PREVOZI	215
1. Pojem in viri železniškega prava	219
2. Konvencija COTIF	222
2.1. Splošno	222
2.2. Enotna pravila o pogodbi v mednarodnem železniškem prevozu potnikov (CIV)	223
2.3. Enotna pravila o pogodbi v mednarodnem železniškem prevozu blaga (CIM)	224

3. Splošno o železniških prevoznih pogodbah	225
3.1. Vrste pogodb	225
3.2. Nekatero splošne značilnosti naše pravne ureditve železniških prevoznih pogodb	226
4. Prevoz potnikov	227
4.1. Uvod	227
4.2. Vozovnica	228
4.3. Odstop od pogodbe in prekinitve potovanja	228
4.4. Izgubljena zveza in ovire pri potovanju	229
4.5. Prevozniška odgovornost	229
4.6. Uveljavljanje odškodnine	230
5. Prevoz (registrirane) prtljage	230
6. Prevoz tovora (blaga)	231
6.1. Splošno	231
6.2. Tovorni list	233
6.3. Prevozni stroški in povzetje	235
6.4. Zavarovanje redne izročitve	235
6.5. Pakiranje, stanje in označitev tovora	235
6.6. Predaja tovora za prevoz in naložitev	236
6.7. Preverjanje in ugotavljanje mase ter števila kosov tovora	236
6.8. Preobremenitev vagona	237
6.9. Nepravilni podatki in izjave v tovornem listu	237
6.10. Carinska in druga dejanja	237
6.11. Izročilni rok	237
6.12. Odvozni rok	239
6.13. Prodaja blaga	240
6.14. Sprememba prevozne pogodbe	240
6.15. Prevozniška odgovornost	241
7. Kombinirani prevoz	243
8. Uveljavljanje odškodnine in reklamacije	244
9. Zastaranje terjatev	245
10. Kolizije zakonov	246
Povzetek	247
Ključni pojmi	248
Vprašanja za ponavljanje snovi	249
Šesto poglavje	
CESTNI PREVOZI	251
1. Pojem in viri cestnega prava	255
2. Mednarodni prevozniki konvenciji	257

2.1. Konvencija CVR	257
2.2. Konvencija CMR	258
3. Splošno o cestnih prevoznih pogodbah	259
3.1. Vrste pogodb	259
3.2. Nekatere splošne značilnosti slovenskega prava	259
4. Prevoz potnikov	259
4.1. Bistvo pogodbe o prevozu potnikov	259
4.2. Vozovnica	260
4.3. Potnikova pravica do odstopa od pogodbe	260
4.4. Prekinitev prevoza	261
4.5. Odgovornost prevoznika	261
5. Prevoz prtljage	262
5.1. Splošno o pogodbi o prevozu prtljage	262
5.2. Odgovornost prevoznika	263
6. Prevoz tovora (stvari)	263
6.1. Opredelitev pogodbe o prevozu tovora (stvari)	263
6.2. Nakladanje tovora	264
6.3. Tovorni list	266
6.4. Izvršitev prevoza	268
6.5. Pravica razpolaganja s tovorom med prevozom (sprememba pogodbe) ...	269
6.6. Izročitev tovora	269
6.7. Voznina	270
6.8. Odgovornost prevoznika	271
7. Prevoz z več prevozniki	272
7.1. Splošno	272
7.2. Zaporedni prevoz tovora, potnikov in prtljage	272
7.3. Multimodalni prevoz tovora	273
8. Reklamacije	273
9. Zastaranje	274
10. Kolizije zakonov	274
Povzetek	275
Ključni pojmi	276
Vprašanja za ponavljanje snovi	277
Sedmo poglavje	
MULTIMODALNI PREVOZI	279
1. Opredelitev multimodalnega prevoza tovora	281
2. Pravni viri	281
3. Slovenski predpisi in mednarodne konvencije, ki urejajo posamezne prevozne panoge	282

3.1. Pomorski prevoz	282
3.2. Letalski prevoz	283
3.3. Železniški prevoz	284
3.4. Cestni prevoz	284
4. Konvencija Združenih narodov o mednarodnem multimodalnem prevozu blaga iz leta 1980	285
4.1. Zgodovinsko ozadje	285
4.2. Uporaba konvencije	286
4.3. Podjemnik multimodalnega prevoza	286
4.4. Multimodalna prevozna listina	287
4.5. Odgovornost podjemnika multimodalnega prevoza	287
4.6. Odgovornost pošiljatelja blaga	290
5. Pravila UNCTAD in ICC	290
5.1. Opredelitev in uporaba pravil UNCTAD in ICC	290
5.2. Vsebina pravil	290
6. Standardizirane prevozne listine	293
7. Kolizije zakonov	293
Povzetek	294
Ključni pojmi	295
Vprašanja za ponavljanje snovi	296
Pomembnejši slovenski prevozni in sorodni predpisi	297
Pomembnejši prevozni in sorodni predpisi Evropske unije	299
Pomembnejši mednarodni prevozni in sorodni sporazumi, ki veljajo v Sloveniji	305
Uporabljena in priporočljiva literatura	321
Stvarno kazalo	349

Prvo poglavje

TEMELJNE ZNAČILNOSTI PREVOZNEGA PRAVA

VSEBINA

1. Opredelitev prevoznega prava	27
1.1. Definicija prevoznega prava	27
1.2. Značilnosti prevoznega prava	30
2. Poenotenje (unifikacija) prava	31
3. Poenotenje prevoznega prava	34
3.1. Pomorsko pravo	34
3.2. Letalsko pravo	38
3.3. Železniško pravo	39
3.4. Cestno pravo	40
3.5. Multimodalno pravo	41
4. Poenotenje prevoznega prava v Evropski uniji	42
5. Prihodnost prevoznega prava	43
Povzetek	45
Ključni pojmi	46
Vprašanja za ponavljanje snovi	47

1. OPREDELITEV PREVOZNEGA PRAVA

1.1. Definicija prevoznega prava

Prevozno pravo, za katero se največkrat uporablja tujka *transportno pravo* (angl. *transport law, transportation law*), je po mnenju nekaterih pravnih teoretikov (Pavčnik) posebna pravna podpanoga v okviru gospodarskega prava, ki obsega prevoz tovora (stvari, blaga, pošiljk) in oseb (potnikov) ter posle oziroma dejavnosti, ki so povezani s prevozom (na primer špedicijo, zavarovanje, carine). Resno se postavlja vprašanje, ali ni moč danes o prevoznem pravu govoriti kot o posebni panogi. Zlasti to velja, če ga gledamo *lato sensu* in poleg prevoza potnikov in prtljage ter tovora v to panogo štejemo tudi predpise javnopravne narave. Eden od dokazov za takšno trditev so tudi pravne panoge v EU. Poleg kmetijstva, konkurenčnega prava, varstva okolja in podobnih najdemo med drugimi tudi prevoz (transport).

Prevozno pravo je posebna pravna podpanoga gospodarskega prava.

Glede na različna prevozna sredstva, za katera veljajo raznovrstna pravna pravila, se prevozno pravo tradicionalno deli na *pomorsko, rečno, letalsko, železniško in cestno pravo*, v novejšem času pa lahko tem oblikam prevoza priključimo *multimodalni prevoz, pravni režim prevoza z žižnicami* in celo *vesoljsko pravo*.

V okviru prevoznega prava lahko ločimo dve skupini pravnih pravil: *javnopravna pravila* (na primer upravnopravne določbe, ki se navezujejo na varnost prevoza) in *zasebnopravna pravila* (na primer prevozne pogodbe, zunajpogodbena odškodninska odgovornost prevoznika).

S prevozom so tesno povezana *transportna zavarovanja* (na primer *kargo, kasko, zavarovanje odgovornosti*) in carine, zato se ta problematika pogosto obravnava v okviru prevoznega prava.

Transportna zavarovanja so izjemno pomembna za sodoben transport, vendar na žalost presegajo okvire tega učbenika. Transportno zavarovalno pravo se ukvarja s *statusnimi vprašanji* (na primer ustanovitev in poslovanje zavarovalnice, obvladovanje tveganj, zavarovalni nadzor) in *pogodbenimi vprašanji* (na primer pogodbene stranke, obveščanje o relevantnih okoliščinah, sklenitev in prenehanje pogodbe). Transportno zavarovanje lahko definiramo kot specifično skupino zavarovanj, ki obsega *zavarovanje prevoznih sredstev* (kasko), *zavarovanje blaga oziroma tovora med prevozom* (kargo), *zavarovanje pred odgovornostjo* prevoznikov za škodo, ki jo povzročijo tretjim osebam, ter

zavarovanje *drugih interesov* v zvezi s prevozom (na primer zavarovanje stroškov reševanja ali generalne havarije). Transportna zavarovanja je mogoče razvrstiti glede na *zavarovalni interes* (na primer kasko in kargo zavarovanje), *prometno pot* (na primer pomorsko, kopensko, letalsko, rečno, kombinirano oziroma multimodalno, zavarovanje poštnih pošiljk) in *trajanje zavarovanja* (na primer za potovanje, za določen čas, zavarovanje ene pošiljke in generalno zavarovanje vseh pošiljk v določenem časovnem obdobju). V zadnjih tridesetih letih se je razvila tudi posebna zavarovalna vrsta *vesoljskega zavarovanja*, ki je namenjena predvsem premoženjskemu in odgovornostnemu zavarovanju ter pozavarovanju satelitov.

Prevozno pravo je del prometnega prava.

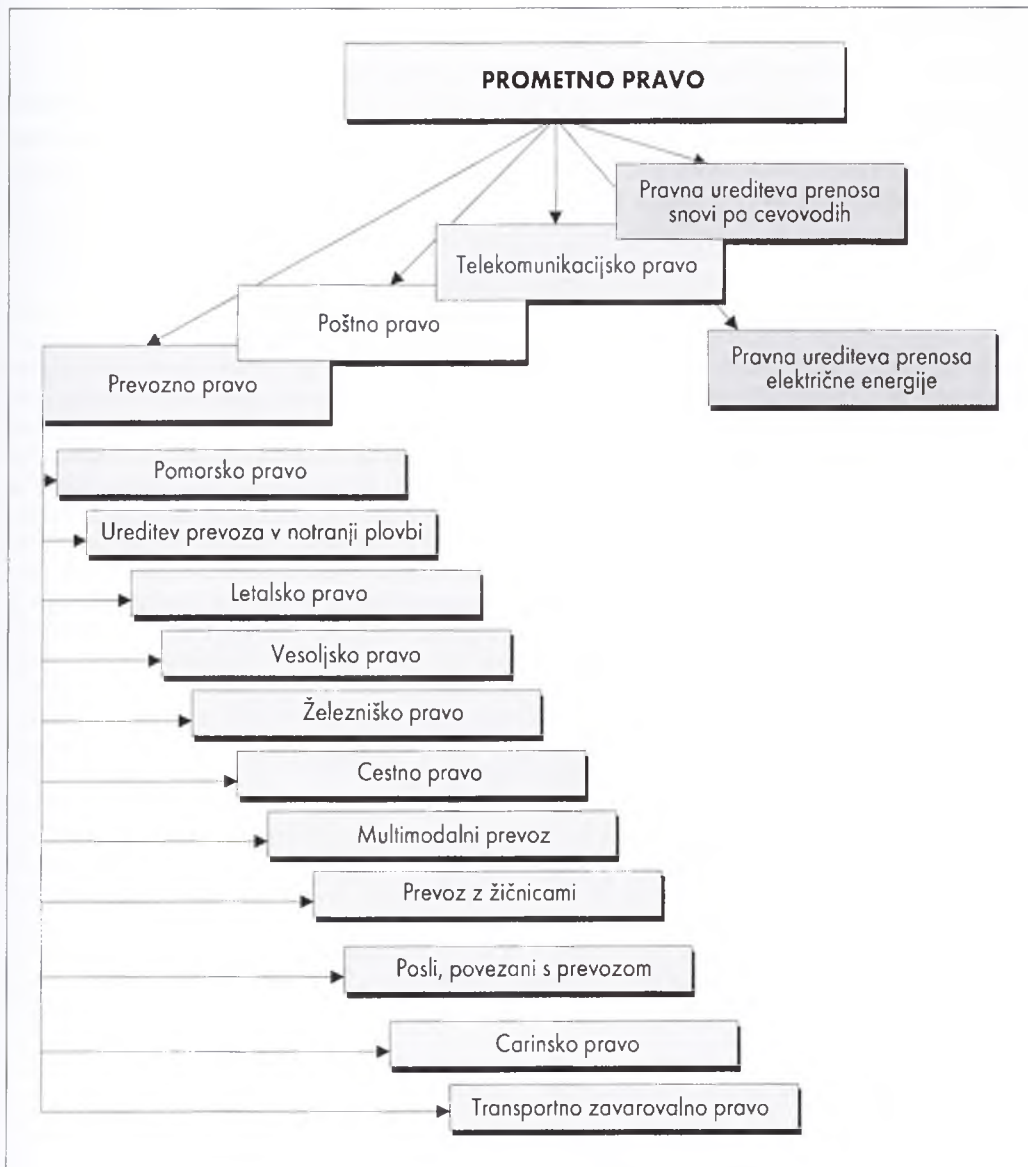
Končno je prevozno pravo del *prometnega prava*, kamor spadajo poleg klasičnega transporta tudi *prenos obvestil po pošti, telekomunikacije in prenos snovi po cevovodih*, nekateri pa semkaj uvrščajo tudi pravno ureditev prenosa *električne energije* (čeprav je ta ureditev precej drugačna, kot je sicer urejeno prevozno pravo). Pri tem velja omeniti, da je prometno pravo sintagma, ki jo je skoraj nemogoče dobesedno prevajati v tuje jezike, razen morda v hrvaščino (*prometno pravo*) ali srbsščino (*saobračajno pravo*). V angleščini bi bil na primer ustrezen prevod kvečjemu *transportation law lato sensu* ali *transport law lato sensu*, saj *traffic law* pomeni predvsem varnost cestnega prometa.

Ugotovimo lahko torej, da *prometno pravo* zajema:

• **prevozno (transportno) pravo:**

- *pomorsko pravo* (zlasti pogodbe o izkoriščanju ladij),
- pravno ureditev prevoza potnikov, prtljage in tovora v *celinski (notranji) plovbi* (predvsem po rekah in jezerih),
- *letalsko pravo* (zlasti pogodbe o prevozu potnikov, prtljage in tovora),
- *vesoljsko pravo* (panoga, ki bo v prihodnosti gotovo vključevala pravila za vesoljski prevoz potnikov, prtljage in tovora),
- *železniško pravo* (zlasti pogodbe o prevozu tovora, potnikov in prtljage),
- *cestno pravo* (zlasti pogodbe o prevozu tovora, potnikov in prtljage),
- *pravno ureditev multimodalnega prevoza* (enotni pravni režim prevoza tovora z različnimi prevoznimi sredstvi),
- pravni režim *prevoza z žičnicami*,
- posle, ki so *povezani s prevozom* (na primer špedicija, agencijski posli, prekladalni posli),
- *carinsko pravo*,
- *transportno zavarovalno pravo*,
- **poštno pravo** (na primer svoboda tranzita, odgovornost poštnih uprav, letalski prevoz poštnih pošiljk),
- **telekomunikacijsko pravo** (na primer liberalizacija trgov naprav, storitev in infrastrukture, pogoji in postopki za izdajanje licence),
- **pravno ureditev prenosa snovi po cevovodih** (na primer dobavljanje plina ali olja iz ene države v drugo),
- **pravno ureditev prenosa električne energije**.

Prevozno pravo v ožjem pomenu besede (stricto sensu), ki mu je namenjen ta učbenik, ureja pogodbeno razmerja v zvezi s prevozom tovora, potnikov in prtljage po morju, zraku, železnici in cesti kakor tudi glede prevoza z različnimi prevoznimi sredstvi (multimodalni prevoz), za katerega veljajo posebna pravna pravila. Za vsako prevozno panogo posebej bomo spoznali (tako z vidika domačega kot mednarodnega prava) vrste prevoznih pogodb, stranke, obveznosti prevoznika, obveznosti naročnika, prevozne listine, odgovornost prevoznika za škodo, ki nastane pri prevozu tovora, potnikov in prtljage, pravico do omejitve odgovornosti in izgubo te pravice, uveljavljanje odškodninskih zahtevkov, zastaranje terjatev itd.

Ta učbenik je namenjen prevoznemu pravu v ožjem pomenu besede.

1.2. Značilnosti prevoznega prava

Prevozno pravo je nekakšna mešanica civilnega, gospodarskega, delovnega, upravnega, kazenskega, mednarodnega zasebnega (kolizijskega) in mednarodnega javnega prava, zato je ena od njegovih najpomembnejših značilnosti **notranja interdisciplinarnost** (povezanost različnih pravnih panog, podpanog, področij), ki se dopolnjuje z **zunanjjo interdisciplinarnostjo** (povezanost prava z drugimi vedami, kot na primer z navigacijo, strojništvom, logistiko, meteorologijo, matematiko, računalništvom in zavarovalništvom).

Naj po Puhariču na kratko povzamemo vsebino najpomembnejših pravnih panog, s katerimi se srečujemo v okviru prevoznega prava, čeprav naj bi bila to ožja enota, podpanoga gospodarskega prava. *Civilno pravo* obsega splošni del, stvarno, obligacijsko in dedno pravo. Gre za norme, ki urejajo premoženjskopravna razmerja med enakopravnimi udeleženci. *Gospodarsko (trgovinsko) pravo* zajema pravna pravila, ki urejajo status gospodarskih družb, gospodarske pravne posle in druga razmerja subjektov gospodarskega prava na trgu, kot na primer predpise o industrijski lastnini ali vrednostnih papirjih. *Mednarodno gospodarsko pravo* obsega pravne norme, s katerimi so urejeni posli mednarodnega prometa blaga in storitev. *Kazensko pravo* se deli na materialno in procesno: prvo določa, katera protipravna dejanja so kazniva, in predpisuje kazenske sankcije, drugo pa določa oblike in izvedbe procesnih dejanj ter ureja vsebino kazenskih procesnih razmerij, ki sestavljajo kazenski postopek. *Upravno pravo* obravnava položaj, vlogo, organizacijo in dejavnost uprave, delovanje upravnih organov ter razmerja med temi organi in državljani. *Mednarodno zasebno pravo* vsebuje kolizijske pravne norme, ki določajo, katero pravo se uporabi za pravna razmerja z mednarodno sestavino. *Mednarodno (javno) pravo* ureja razmerja med državami, mednarodnimi organizacijami in njihovimi specializiranimi agencijami. Pomembno je ločevanje med *pomorskim pravom* in *pomorskim mednarodnim pravom* («pravom morja»): pogodbe o prevozu tovora, potnikov in prtljage po morju na primer spadajo v prvo, problematika razmejitev in izkoriščanja morja pa v drugo pravno panogo.

Prevozno oziroma transportno pravo je mogoče razdeliti tudi na zaokrožene ožje celote, kot na primer *pomorsko pravo*, *letalsko pravo*, *železniško pravo*, *cestno pravo* in *multimodalno pravo*. Zlasti pomorsko pravo je zaradi svoje tradicije, posebnosti in obsežnosti verjetno bolj popularno in znano kot prevozno pravo ter ga na mnogih fakultetah poučujejo kot samostojen predmet. V pomorsko pravo na primer spadajo pravne norme, ki urejajo varnost plovbe (plovne poti, pristanišča, pomorsko pilotažo, obvezno vleko), ladjo in njeno posadko, čolne, plavajoče naprave, državno pripadnost in identifikacijo ladij, stvarne pravice na ladjah, (splošno) odgovornost ladjarja, pogodbe o izkoriščanju ladij, pomorska zavarovanja, plovne nezgode (trčenje ladij, reševanje, dviganje potopljenih stvari in generalne havarije), zunajpogodbena odškodninsko odgovornost ladjarja, izvršbo in zavarovanje na ladjah ter kolizije zakonov.

Za prevozno pravo sta značilni interdisciplinarnost in internacionalnost.

Druga značilnost prevoznega prava (**internacionalnost**) izhaja iz dejstva, da transport iz dneva v dan zmanjšuje nekoč »neskončno« površino našega planeta ter nas celo približuje vesolju, **zato je transportno pravo tako rekoč po definiciji mednarodno obarvano**. Prav ta značilnost je zahtevala čim večjo poenotenje pravnih pravil, ki so regulirala različne oblike prevoza blaga in potnikov, zato ni presenetljivo, da je najprej prišlo do unifikacije prava ravno v transportnem pravu.

Bistvene značilnosti prevoznega prava si morda še najlažje predstavljamo na naslednjem primeru: podjetje Janez Šentflorjanski, d. o. o., iz Ljubljane proda tisoč paketov smučarskih rokavic kanadskemu podjetju Maple Ski, Inc. iz Calgaryja. Prodajna pogodba med drugim vključuje prevozno klavzulo C.I.F. Calgary. Prodajalec, ki je hkrati tudi pošiljatelj, najame špediterja, ki blago zloži v dva zabojnika ter organizira prevoz s tovornjakom do Kopra, kjer zabojnika vkrcajo na ladjo slovenskega ladjarja. Tedaj se začnejo problemi, saj pristaniški delavci stavkajo, zato ladja odpluje s precejšnjo zamudo. Med potovanjem jo zajame nevihta, ki jo močno poškoduje, en zabojnik pa odplakne v morje. Ko ladja končno prispe do reke Sv. Lovrenca, za nekaj časa obtiči v ledu, ki ga kanadska obalna straža ni odstranila zaradi stavke. Po številnih zapletih ladja s preostalim tovorom pripluje v Montreal, kjer zabojnik naložijo na